

dr Karol Dąbrowski, Szymon Grabarczuk

223 orzeczenia z Wikipedią. Wykorzystanie internetowej encyklopedii Wikipedia w uzasadnieniach wyroków sądów polskich

tekst opublikowany w: „**Rozprawy z zakresu nauk prawnych**” 2012, nr 3, ss. 63-76, ISSN: 2082-1549.

opracowany do wersji on line i skorelowany z wersją papierową przez: Karola Dąbrowskiego, 24 marca 2013 roku, na licencji Creative Commons Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska (CC BY-NC-ND 3.0)

Wprowadzenie

Na wstępie należy wyjaśnić, iż autorzy artykułu styczność z prawem mają na co dzień – dr Karol Dąbrowski jako wykładowca i praktyk zatrudniony w kancelarii radcowskiej, a Szymon Grabarczuk jako student I roku prawa i działacz społeczny. Jednocześnie aktywnie edytują internetową encyklopedię Wikipedia. Dr Dąbrowski specjalizuje się w biogramach i tłumaczeniach artykułów z obcojęzycznych Wikipedii, prowadził też przez rok Wiki-portal Prawo oraz jest autorem pięciu wiki-podręczników w serwisie Wikibooks (siostrzanym projekcie Wikipedii): „Historia administracji”, „Logika prawnicza”, „Nauka administracji”, „Ulice miasta Lublina”, „Zatrudnianie osób głuchoniewidomych” oraz współautorem jednego „Genealogia Piastów”. Natomiast Szymon Grabarczuk współtworzy polską Wikipedię jako jeden z administratorów, zajmując wysoką pozycję wśród innych użytkowników.

Asumpt do przeprowadzenia badania dał fakt (który autorzy odkryli przypadkowo i ze zdumieniem), iż baza Infor-Lex-Administracja zarejestrowała aż 223 orzeczenia sądów polskich i innych, w których uzasadnieniach pojawiła się wzmianka o Wikipedii. Liczba ta obejmowała wszystkie orzeczenia, w których uzasadnieniach padło słowo „Wikipedia”. Taki był punkt wyjścia do rozpoczęcia badań. Dopiero potem dokonano przeglądu treści uzasadnień wszystkich orzeczeń.

Autorzy zamierzali sprawdzić, czy użycie słowa „Wikipedia” było przypadkowe, czy zamierzone, a jeśli tak, to w jaki sposób sądy i strony postępowania wykorzystały informacje pochodzące z internetowej encyklopedii Wikipedia. Dążono do sprawdzenia, czy Wikipedia stała się naturalnym źródłem wykorzystywanym przy wykładni językowej (czego autorzy się spodziewali). Przy okazji autorzy chcieli się dowiedzieć, czy używanie jej jest „tajemnicą poliszynela”, biorąc pod uwagę stereotypowe i krytyczne sądy na jej temat. Dlatego też

nawiązano do krytyki Wikipedii obecnej w mediach. Jednakże – co również było zaskoczeniem dla autorów – sądy i strony korzystają z Wikipedii na różne sposoby, a słowo „Wikipedia” występuje w uzasadnieniach orzeczeń sądowych w bardzo różnym kontekście.

Metoda badań

Analizie poddano zawartość bazy Infor-Lex-Administracja (<http://administracja2.inforlex.pl/szukaj.html>) według stanu zawartości na dzień 22 sierpnia 2011 roku. Korzystano z serwerów Informatorium Biblioteki Głównej UMCS w Lublinie.

Użyto bazy Infor-Lex-Administracja, a nie bazy Lex Omega, gdyż serwis Lex Omega nie wyszukuje poprawnie słów kluczowych, jakim było hasło „Wikipedia”. Używając bazy Lex Omega należałoby oddzielnie wyszukiwać słowo „Wikipedia” wraz z odmianami, tj. „Wikipedii”, „Wikipedię” itp., co mijало się z celem badania. Nawet wpisując do wyszukiwarki szukane słowo wraz ze wszystkimi odmianami w liczbie pojedynczej i mnogiej w serwisie Lex Omega uzyskano wynik tylko 53 orzeczeń.

Mając jednak konkretne sygnatury udało się we wszystkich wypadkach uzupełnić wyciągi z orzeczeń zawarte w bazie Infor-Lex-Administracja o dane właśnie z serwisu Lex-Omega, bazy Eur-Lex¹, wyszukiwarki orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA)² oraz Krajowej Izby Odwoławczej (jeśli chodzi o przetargi)³. Ponadto wyszukiwarka orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego (NSA) wskazała ogółem 185 orzeczeń sądów administracyjnych, gdzie w uzasadnieniu wyroku wspomniano o Wikipedii. Orzeczenia wykryte przez wyszukiwarkę Infor-Lex-Administracja, dla uniknięcia omyłek, sprawdzano dodatkowo właśnie w bazie orzeczeń NSA.

Autorzy odrzucili słynny w środowisku wikipedystów wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu, gdzie przeciwko Stowarzyszeniu Wikimedia Polska oraz jednej z administratorok Agnieszki K. ps. Nova (członkini zarządu Stowarzyszenia II i III kadencji) skierowano pozew o naruszenie dóbr osobistych⁴. Powód – znany i kontrowersyjny bloger Arnold B. – sprawę zresztą przegrał. Dlatego też finalnie poddano analizie 222 orzeczenia.

Warto dodać, iż baza Infor-Lex-Administracja wychwyciła ponadto:

- 2 rozporządzenia unijne, w których treści odwołano się do Wikipedii⁵,

¹<http://eur-lex.europa.eu/pl/index.htm> (dostęp 24.08.2011).

²<http://www.orzeczenia-nsa.pl/> (dostęp 24.08.2011).

³<http://www.nowepretargi.com/> (dostęp 24.08.2011).

⁴ Zob. wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 17 listopada 2009 r., sygn. I ACa 949/09.

⁵ *Rozporządzenie Komisji (UE) NR 821/2010 z dnia 17 września 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 808/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego statystyk Wspólnoty w sprawie społeczeństwa informacyjnego* (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L rok 2010 nr 246 poz. 1); *Rozporządzenie wykonawcze Rady (UE) NR 452/2011 z dnia 6 maja 2011 r. nakładające ostateczne cło antysubsydjne na przywóz cienkiego*

- 51 interpretacji podatkowych izb skarbowych,
- 35 artykułów, między innymi w takich czasopismach jak „Gazeta Prawna”, „Personel i Zarządzanie”, „Prawo Przedsiębiorcy” itp.
- 10 porad zamieszczanych w periodykach fachowych („Rachunkowość Budżetowa”, „Monitor Księgowego” itd.)

Daje to niemałe pole do prac badawczych. W kolejnym czasie autorzy zamierzają dlatego przeprowadzić badania jakościowe nad sposobem korzystania z Wikipedii przez prawników – z jednej strony studentów prawa, a z drugiej praktyków i naukowców. Ponadto interesujące na przyszłość jest sprawdzenie jakości artykułów o tematyce prawnej umieszczanych na tej najsłynniejszej internetowej encyklopedii prawa. Tym bardziej, iż zarejestrowanych użytkowników deklarujących znajomość terminologii prawniczej (czyli w domyśle prawników i studentów prawa) jest na dzień 28 sierpnia 2011 roku 254⁶. Nie wiadomo oczywiście, jak wielu z nich aktywnie edytuje tę internetową encyklopedię.

Krytyka Wikipedii pochodzi z wielu źródeł. Krytycy zarzucają jej, że jest wtórnym źródłem informacji, niestabilnym z powodu dowolnych i anonimowych możliwości usunięcia czy też dodania dowolnego fragmentu tekstu. Nie posiada też - ich zdaniem - wystarczającego autorytetu i dostatecznej pewności, by mogła być wykorzystywana w opracowaniach naukowych. Także ogólna dostępność edytowania Wikipedii i brak eksperckiej weryfikacji każdej edycji dawała przeciwnikom argument, iż właściwie Wikipedia nie jest encyklopedią, gdyż wielu autorów tekstów nie legitymuje się tytułami i stopniami naukowymi⁷.

Krytykowana jest także mierna jakość języka, jakim posługuje się część edytorów Wikipedii, nieproporcjonalność objętości i jakości haseł do ich rzeczywistej wagi czy wykorzystanie wątpliwych źródeł⁸.

Wyniki badań

Jako, że omawiana baza znalazła orzeczenia nie tylko sądów polskich – sądów powszechnych – dlatego też w dalszej części artykułu autorzy używają sformułowania ogólnego „instytucje sądowe”. Wyraz „Wikipedia” pojawił się w uzasadnieniach następujących instytucji sądowych:

- ETS – 6 razy,
- sądów administracyjnych – 200 razy, w tym:

papieru powleczonego pochodzącego z Chińskiej Republiki Ludowej (Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L rok 2011 nr 128 poz. 18).

⁶http://pl.wikipedia.org/wiki/Kategoria:User_praw (dostęp 28.08.2011).

⁷http://pl.wikipedia.org/wiki/Krytyka_Wikipedii (dostęp 29.08.2011).

⁸ Tamże.

1. NSA – 13 razy,
 2. wojewódzkich sądów administracyjnych – 187 razy,
- Krajowej Izby Odwoławczej – 15 razy,
 - Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu – 1 raz.

Interesujące, iż nie wykryto orzeczeń Sądu Najwyższego i tylko jedną sprawę toczącą się przed regionalną izbą obrachunkową. Wśród wojewódzkich sądów administracyjnych wyróżnić można:

- gliwicki – 81 razy,
- warszawski – 42 razy,
- olsztyński – 29 razy,
- wrocławski – 9 razy,
- bydgoski i krakowski – 5 razy,
- gdański, kielecki, łódzki, szczeciński – 3 razy,
- lubelski, opolski, poznański, rzeszowski – 1 raz.

Badaniem objęto orzeczenia wydane od 13 lutego 2005 (opinia rzecznika generalnego Ruiz-Jarabo Colomer z dnia 13 lutego 2005 r. – Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Republice Federalnej Niemiec, sprawa C-112/05) do 18 maja 2011 roku (wyrok NSA z dnia 18 maja 2011 r., sygn. II GSK 553/10). Odmienne potraktowano uzasadnienia, w których tylko pojawiła się wzmianka o Wikipedii; a inaczej te, w których sąd wyraźnie powołał się na Wikipedię.

Wikipedia pojawiła się w następujących sprawach:

- celnych – 127 razy,
- podatkowych – 25 razy,
- administracyjnych – 16 razy,
- z zakresu zamówień publicznych – 15 razy,
- budowlanych – 14 razy,
- patentowych – 14 razy,
- projektów unijnych – 3 razy.

Autorzy zastanawiali się nad zbiorczym ujęciem spraw celnych i podatkowych w jeden zbiór spraw „celno-podatkowych”. Przyjęto jednak takie rozróżnienie, w którym za sprawy celne uznano te, w których strona odwoływała się od decyzji organu celnego, nawet, jeśli dotyczyły podatku akcyzowego lub podatku VAT. Natomiast sprawy podatkowe to te, w których strona kwestionowała decyzję organu podatkowego oraz sprawy dotyczące podatku od nieruchomości, czy podatku rolnego.

Wyjaśnić również należy, w jaki sposób odróżniono sprawy dotyczące wykładni językowej z użyciem Wikipedii od spraw, w których wykorzystano Wikipedię jako źródło informacji. Jeśli organ administracji publicznej lub instytucja sądowa definiowała dane pojęcie na bazie Wikipedii – to była wykładnia językowa⁹. Jeżeli natomiast organ lub sąd poszukiwał informacji na temat jakiegoś faktu lub jakiejś rzeczy (materialnej, niematerialnej), zjawiska, wydarzenia historycznego, obiektu geograficznego, to wówczas autorzy uznawali takie działanie za skorzystanie z Wikipedii jako źródła informacji. Udało się wyróżnić sprawy, w których Wikipedia była wykorzystywana jako źródło informacji specjalistycznych, historycznych oraz geograficznych.

Przykładowo sięgano do Wikipedii poszukując informacji historycznych na temat Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, aparatu represji w latach 1944–1950 i Centralnego Obozu Pracy w Jaworznie (II SA/Kr 1297/06); otwarcia połączenia kolejowego Betuweroute między portem Rotterdam a granicą z Niemcami (KIO/UZP 954/10); wysokości inflacji w Polsce w latach 1985–1989 (I SA/Łd 1074/10; I SA/Łd 1075/10); charakteru obozu dla robotników przymusowych w Niemczech (II SA/Ke 468/10); obrotu dewizami w czasach PRL (I SA/OI 390/09; I SA/OI 391/09).

Wikipedia służyła stronom, organom i instytucjom sądowym za źródło informacji specjalistycznej między innymi o tym, czy czereśnia ptasia i czeremcha amerykańska są drzewami owocowymi¹⁰; co to jest OEM; jakie silniki były montowane w samochodach osobowych marki Volvo; jakie są składniki oleju silnikowego; sposobu wykorzystania ziaren dyni do produkcji oleju z pestek dyni (V SA/Wa 1037/06); czy też rodzajów wódek.

Sporo orzeczeń dotyczyło farmaceutyków. Dyrektor izby celnej sprawdzał, czego składnikiem jest „moklobemid”, „indapamid”, „simwastatyna”, „lowastatyna”, „diclofenac”, „simwastatyna”¹¹.

Ponadto Wikipedia służyła również jako źródło dowodowe (autorzy artykułu odróżnili tym samym źródło dowodowe od środka dowodowego). Korzystano z Wikipedii w tym charakterze zwłaszcza w sprawach patentowych i z zakresu zamówień publicznych.

Jak już wspomniano, Wikipedia była używana jako źródło do wykładni językowej. W uzasadnieniach orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego z jej pomocą ustalano treści następujących wyrażeń: „nawóz koprolitowy”, „humus”, „dom jednorodzinny wolnostojący”

⁹ Por. T. Chauvin, T. Stawecki, P. Winczorek, *Wstęp do prawoznawstwa*, CH Beck, Warszawa 2009, s. 239; H. Groszyk, A. Pieniążek, G.L.Seidler, *Wprowadzenie do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2008, s. 187.

¹⁰ Chodziło o to, czy na ich wycięcie jest wymagane zezwolenie. Zob. wyrok WSA w Lublinie z dnia 7 grudnia 2010 r., sygn. II SA/Lu 580/10.

¹¹Zob. wyrok o sygn. III SA/Wa 1694/09; III SA/Wa 1725/09 i następne.

oraz „sieć” (w znaczeniu „sieć szkół”). Spośród wojewódzkich sądów administracyjnych wykładnia językowa z użyciem Wikipedii najczęściej pojawiała się w uzasadnieniach orzeczeń Sądu Administracyjnego w Warszawie (18 terminów, m. in. „adres IP”, „higiena”, „tożsamość”, „fuga”). Poza tym uzasadnienia wojewódzkich sądów administracyjnych zawierały wykładnię językową wyrażeń takich jak: „uprawnienie”, „jezioro”, „legalizacja”, „termin”, „sklep monopolowy”, „klęska żywiołowa”. Szczególnie często występuje wykładnia językowa pojęć z dziedziny budowlanej: „filar”, „kondygnacja”, „poddasze”, „pergola”, „altana”, „elewacja”. Natomiast w uzasadnieniach wyroków Krajowej Izby Odwoławczej wykładnia językowa dotyczyła najczęściej pojęć specjalistycznych: „robotyka”, „schemat blokowy”, „klucz sprzętowy” czy „Solid State Drive”.

Większość spraw celnych dotyczyła klasyfikacji towarów, a co za tym idzie zapłaty należności podatkowych i celnych. Wielokrotnie powtarzał się przypadek „larwy ochotki”, który dotyczył głośnej sprawy z 2009 roku, opisywanej w telewizyjnym programie „Sprawa dla reportera”. Szereg wyroków gliwickiego sądu administracyjnego dotyczyło firm z województwa śląskiego, które zajmowały się dystrybucją ochotki – pokarmu dla ryb akwariowych. Larwy ochotki sprowadzono głównie z Białorusi i Ukrainy. Przez długi czas były traktowane przez importerów jako „pasza”, „produkt pochodzenia zwierzęcego”, „zwierzęta martwe” i tak też kwalifikowane pod względem podatkowym, z obniżonym podatkiem VAT. Jednak w 2004 roku urzędy celne zmieniły interpretację i klasyfikację ochotek. Import larw zaczęły więc traktować jako import zwierząt żywych ze wyższą stawką podatku VAT; żądając zapłacenia zaległych ich zdaniem należności¹².

Kolejno można dodać, iż warszawski sąd administracyjny rozpatrywał głównie sprawy patentowe i odnoszące się do projektów unijnych; zaś olsztyński – celne (o których będzie zresztą niżej mowa).

Sprawy podatkowe dotyczyły podatku od nieruchomości, podatku rolnego, podatku dochodowego od osób fizycznych, podatku VAT, podatku od czynności cywilnoprawnych, przywrócenia terminu oraz interpretacji podatkowych. Sprawy administracyjne natomiast – uprawnień kombatanckich, nostryfikacji stopnia naukowego, akt stanu cywilnego, nadzoru nad samorządem terytorialnym, pozwolenia na broń, ochrony danych osobowych, postępowania dyscyplinarnego, rekompensaty za mienie pozostawione poza granicami RP oraz zezwolenia na sprzedaż alkoholu; zaś budowlane pozwolenia na budowę, budowy stacji telefonii komórkowej, planu zagospodarowania przestrzennego, rozbiórki pomnika i budowli.

¹²<http://www.telemagazyn.pl/program/3500198000.html>

Przykłady

Dla przykładu warto przedstawić kilka najbardziej interesujących – zdaniem autorów – spraw, w trakcie których sięgnięto do Wikipedii. W sprawie celnej toczącej się przed NSA (I GSK 1169/09) dyrektor izby celnej sięgnął do Wikipedii ustalając szacunkową cenę sprowadzonego z USA zabytkowego sportowego pojazdu. Z encyklopedii zaczerpnięto informację o cenie tego modelu w 1967 roku. Autorzy ustalili, iż chodziło o Ramblera Rebel SS, zaliczanego do tzw. „muscle cars”. NSA stwierdził wówczas, iż „nie kwestionuje możliwości posługiwania się danymi zamieszczanymi w Wikipedii, pod warunkiem, że nie stanowią one wyłącznej podstawy rozstrzygnięcia i znajdują oparcie w jeszcze innych (choćby pobocznych) dowodach”¹³. Wątpliwości NSA budziło nie samo sięgnięcie do Wikipedii, ale oparcie się na niej, jako jedynej metody ustalenia „znaczej wartości” pojazdu; bez pełnego ustosunkowania się do opinii rzeczoznawcy i wojewódzkiego konserwatora zabytków (które to zostały przedłożone przez stronę).

Wikipedia jako źródło informacji specjalistycznej posłużyła organom celnym także w sprawie klasyfikacji rodzynek „sułtanek”. Dyrektor izby celnej na podstawie informacji z Wikipedii i Encyklopedii PWN uznał, iż rodzynki „sułtanki” nie są produkowane w Iranie. WSA w Łodzi zanegował kategorycznie i bez uzasadnienia Wikipedię jako źródło informacji, a dane z Encyklopedii PWN uznał za zbyt ogólnikowe. Wedle sądu organ celny nie udowodnił bowiem swej tezy, iż „sułtanki są gatunkiem rodzynek smyrneńskich, które są duże jasne i bez pestek”, i w dodatku uprawiane są wyłącznie w Turcji, i nie mogą być hodowane w Iranie¹⁴.

W sprawie zmiany sposobu użytkowania nieruchomości i rozbudowę garażu na zakład dziewiarski prezydent miasta jako organ administracji publicznej odwołał się do Wikipedii dokonując językowej wykładni słowa „usługi”. Wojewódzki Sąd Administracyjny, uchylając decyzję prezydenta oraz samorządowego kolegium odwoławczego, podkreślił, iż „Wikipedia, współtworzona przez internautów, niewątpliwie we współczesnym świecie może być traktowana jako pomocnicze źródło informacji. Nie jest jednak ani źródłem prawa, ani encyklopedycznym opracowaniem naukowym, a wyciąganie wniosków z zawartych w niej danych, zredagowanych przez anonimowych autorów, nie licuje z powagą wymaganą dla uzasadnienia prawnego” decyzji administracyjnych¹⁵. Wątpliwości sądu rodził nie sam fakt powołania się na Wikipedię, ale jednostronność postępowania prowadzonego przez organ

¹³ <http://orzeczenia.nsa.gov.pl/doc/0854657DA1> (dostęp 26.08.2011).

¹⁴ Wyrok WSA w Łodzi z 2010-12-15 (III SA/Łd 540/10).

¹⁵ Wyrok WSA w Gliwicach z 2011-02-18 (II SA/Gl 1101/10)

administracji publicznej, który nie rozpatrzył możliwości odmiennego zakwalifikowania zakładu dziewiarskiego – nie tylko jako zakładu usługowego, ale i produkcyjnego.

Jeśli chodzi natomiast o orzecznictwo ETS, to w sprawie C-316/09 MSD Sharp & Dohme GmbH przeciwko Merckle GmbH¹⁶ nawiązano do hipotetycznego problemu publikowania w Wikipedii nieprawdziwych merytorycznie, negatywnych wpisów o produkcie leczniczym, która to informacja mogłaby pociągać za sobą zagrożenie dla pacjentów i straty dla firmy farmaceutycznej. Cytowany niemiecki autor zastanawiał się, czy wówczas koncern farmaceutyczny mógłby mieć prawny interes w usunięciu takiego wpisu¹⁷.

Zaś w sprawie C-275/06 (*Productores de Música de España /Promusicae/ vs. Telefónica de España SAU*) sięgnięto do Wikipedii uzasadniając techniczną możliwość ukrycia adresu IP komputera¹⁸. Innym razem w sprawie C-145/05 dotyczącej przedsiębiorstwa Levi Strauss & Co. szukano w hiszpańskiej wersji Wikipedii informacji historycznych na temat dżinsów.¹⁹ Poza tym ustalano korzystanie z butów sportowych w trakcie igrzysk olimpijskich (sprawa C-102/07); czy historii zakładów Volkswagen (sprawa C-112/05)²⁰.

Natomiast w wyroku ETS w sprawie T-344/07 O2 (Germany) GmbH & Co. OHG vs. Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego (OHIM), zawarto krytykę wykorzystania Wikipedii przez ekspertów. Stwierdzono, iż nie można odwoływać się do opinii, która opiera się na artykule z Wikipedii. Argumentowano, iż treść Wikipedia jest encyklopedią tworzoną w Internecie poprzez współpracę wszystkich chętnych, a jej zawartość może zostać zmieniona w każdej chwili i w niektórych przypadkach przez każdego odwiedzającego, nawet anonimowo²¹. Dane z Wikipedii nie są więc informacjami pewnymi. Konkluzja z tego orzeczenia jest taka, że o ile więc strony mogą korzystać z Wikipedii, jako źródła dowodowego, o tyle biegli już nie powinni.

WSA w Warszawie (sygn. III SA/Wa 25/10) w jednej ze spraw podatkowych dokonał z pomocą Wikipedii wykładni językowej wyrażenia „strona internetowa”. Oparł się wtedy na – nieistniejącej obecnie – edycji Wikipedysty Zuzaka z 6 czerwca 2010 roku z godziny 4.40.

¹⁶<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62009C0316:PL:HTML#Footnote73> (dostęp 26.08.2011).

¹⁷Zob. K. Hoff, *Zulässigkeit des Einstellens von Beiträgen über Arzneimittel bei Wikipedia und diesbezügliche Überwachungspflichten und Lösungsansprüche pharmazeutischer Unternehmen*, "Pharma Recht" 2010, nr 2, s. 49 (<http://www.beck.de/cms/main?toc=PharmR.50&docid=299544>);

¹⁸<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006C0275:PL:HTML#Footref14> (dostęp 28.08.2011).

¹⁹http://es.wikipedia.org/wiki/Pantalón_vaquero (dostęp 28.08.2011).

²⁰Dla ciekawości czytelnika można dodać, iż przy tłumaczeniu z języka hiszpańskiego tego orzeczenia (Komisja Wspólnot Europejskich vs. Republika Federalna Niemiec) dane Adolfa Hitlera zapisano jako "Adolfo Hitler".

²¹Zob. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62007A0344:PL:HTML> (dostęp 28.08.2011)

Dokładne podanie czasu edycji jest o tyle istotne, gdyż kilka sekund później artykuł może zostać zmieniony choćby przez tzw. „boty” – czyli programy dokonujące szablonowych, technicznych i merytorycznych zmian w artykułach. Definicja ówczesna brzmiała: „Strona internetowa (strona WWW) – dokument parsowany za pomocą SGML (HTML) lub XML (XHTML), pobierany z dysku lokalnego komputera, bądź serwera internetowego i interpretowany po stronie użytkownika za pomocą przeglądarki”²². Natomiast definicja strony z chwili pisania artykułu brzmi: „Strona internetowa – dokument hipertekstowy pobierany z pliku zapisanego na dysku lokalnym serwera internetowego i udostępniany w sieci przez serwer WWW. Po stronie hosta użytkownika pobierany i otwierany za pomocą przeglądarki internetowej”²³. Można więc uznać, iż wykładnia językowa z użyciem Wikipedii jest uzależniona od ciągłych zmian dokonywanych przez użytkowników tej internetowej encyklopedii.

Krytyki posługiwania się Wikipedią jako środka wykładni językowej dokonał WSA w Szczecinie w 2008 roku. Sąd ten uznał, iż „Wobec braku definicji ustawowej kanału żeglownego organ winien przyjąć definicję językową zawartą w słownikach i encyklopediach wydanych przez stosowne instytucje, a nie definicją zawartą w Wikipedii (gdzie autor definicji nie musi mieć żadnych konkretnych kwalifikacji)”²⁴.

Powyzsze orzeczenie jest symptomatyczne, gdyż o ile sądy administracyjne dopuszczają Wikipedię jako pomocnicze źródło dowodowe dla obywatela-strony postępowania administracyjnego, o tyle ostrożnie podchodzą do wykorzystywania Wikipedii przez organy administracji publicznej jako źródła dowodowego oraz środka wykładni językowej.

Potwierdził to wyrok WSA w Warszawie z 15 września 2009 r. w sprawie patentowej. Wytknął w niej Urzędowi Patentowemu, że „nie wskazał także, dlaczego pominął dowody przedstawione przez skarżącą, a sam dla wykazania technicznego znaczenia użytych pojęć sięgnął do wyszukiwarki internetowej Google”. Po czym dodał, iż „Wbrew stanowisku organu wyszukiwarka ta nie powinna stanowić podstawowego dostępnego źródła dla ustalenia czy określone pojęcia mają techniczne znaczenie. O ile bowiem sięganie poprzez tę wyszukiwarkę do Słownika języka polskiego można uznać za prawidłowe, to w ocenie Sądu za niewłaściwe należy uznać odwoływanie się do znaczenia danego terminu zawartego

²² http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Strona_internetowa&diff=prev&oldid=21970621 (dostęp 28.08.2011).

²³ Wersja: 16:01, 18 sie 2011 Patrykp5 (http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Strona_internetowa&action=history) (dostęp 28.08.2011).

²⁴ Sprawa I SA/Sz 209/08. Identyfikacja w sprawie: I SA/Sz 217/08. Zwracamy też uwagę czytelnikom na fakt pisania w tych uzasadnieniach słowa "Wikipedia" z małej litery, niezgodnie z regułami języka polskiego.

w Wikipedii – czyli encyklopedii pisanej i redagowanej przez internautów, czy też wprost w wyszukiwarce internetowej. Zasadniczo znaczenia pojęć o charakterze technicznym powinno poszukiwać się w publikacjach technicznych, pochodzących z dającego się zweryfikować źródła.²⁵”

Inaczej do Wikipedii odniosła się Krajowa Izba Odwoławcza w uchwale z 18 września 2009 roku²⁶. Poszukując informacji specjalistycznej na temat oprogramowania OEM uznała, iż „ogólne, oparte na informacjach z Wikipedii (skądinąd wiarygodnego źródła informacji, które ze względu na jego otwarty charakter tworzenia, nie powinno być deprecjonowane) wywody” mogą znaleźć zastosowanie w trakcie postępowania odwoławczego z zakresu zamówień publicznych. Częściowo dzięki informacjom z Wikipedii udowodniono, iż wyrażenie „OEM” jest stosowane przez różnych producentów sprzętu i oprogramowania komputerowego. Smaczku sprawie dodaje fakt, iż w momencie pisania niniejszego tekstu, do artykułu poświęconego OEM na Wikipedii dołączono szablon „brak źródeł”²⁷.

Z drugiej jednak strony WSA w Warszawie we wcześniejszym wyroku z 25 maja 2007 roku potraktował Wikipedię jako pożądane, dodatkowe źródło przy wykładni językowej pojęcia „wydawnictwo”²⁸. Skoro więc sąd uznał Wikipedię z 2007 roku za dopuszczalny środek pomocniczy wykładni, to idąc tym tokiem rozumowania, tym bardziej można zaakceptować ją w 2011 roku, gdy jakość artykułów na Wikipedii znacząco wzrosła.

Kolejno NSA, w końcu nie tak dawnym, orzeczeniem z 16 kwietnia 2010 roku potwierdził wyrok warszawskiego WSA z 14 maja 2008 roku. WSA dopuścił zaś w swoim orzeczeniu Wikipedię jako źródło informacji historycznej w sprawie podatkowej²⁹. Analogicznie postąpił w bliźniaczej sprawie, wydając wyrok w dniu 2 marca 2009 roku (III SA/Wa 1899/07). W obu postępowaniach organ podatkowy korzystał z angielskiej Wikipedii jako źródła informacji historycznych, celem ustalenia przebiegu przekształceń własnościowych banków pod koniec lat dziewięćdziesiątych.

Charakterystyczny sposób wykładni językowej dokonywanej z użyciem Wikipedii obrazuje wyżej wzmiankowana uchwała Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu z 3 grudnia 2008 roku. RIO zakwestionowała uchwałę Rady Gminy Damasławek (powiat wągrowiecki) dotyczącą finansów gminnych, właśnie korzystając z Wikipedii. Rada Gminy, jako jedno ze źródeł dochodów własnych jednostek budżetowych gminy (zespołu szkół

²⁵ Zob. wyrok WSA w Warszawie z 2009-09-15 (VI SA/Wa 96/09).

²⁶ Sprawa KIO/KD 32/09.

²⁷ <http://pl.wikipedia.org/wiki/OEM> (dostęp 28.08.2011).

²⁸ Zob. wyrok WSA w Warszawie z 2007-05-25 (III SA/Wa 453/07).

²⁹ Zob. wyrok NSA II FSK 2084/08 oraz wyrok WSA w Warszawie III SA/Wa 1898/07.

i szkoły podstawowej) określiła prowizje. Spotkało się to ze sprzeciwem RIO i dlatego uchwała nadzorcza zasługuje na dłuższe zacytowanie³⁰:

W § 1 ust. 1 pkt 8 uchwały jako źródło dochodów własnych wskazano „prowizje”. W internetowej encyklopedii „Wikipedia” (wielojęzyczny projekt internetowej encyklopedii działającej na zasadzie otwartej treści) wyjaśnia się, że: *Prowizja jest to wynagrodzenie za pośrednictwo w zawieraniu umów na rzecz dającego polecenie lub zawieranie ich w jego imieniu; ustalane w procentach od wartości transakcji*. Kolegium Izby wskazuje, iż kierownik jednostki budżetowej nie posiada uprawnień do dokonywania czynności wynikających z przedstawionej definicji. Z ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2008 r. nr 88, poz. 539) – m.in. art. 4, nie wynika, aby dochodem gminy były prowizje, stąd też prowizje nie mogą być dochodem własnym jednostki budżetowej.

Co ciekawe, wykorzystana przez RIO treść artykułu „prowizja” nie uległa merytorycznym zmianom do dnia dzisiejszego i opiera się nadal na tekście wprowadzonym do Wikipedii przez anonimowego autora IP 83.22.34.70 w dniu 23 października 2005 r. o godzinie 19.21³¹.

Zaś Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie w wyroku z dnia 3 marca 2009 r. rozstrzygając sprawę z zakresu ochrony danych osobowych, tak oto skorzystał z Wikipedii dokonując wykładni językowej słowa „tożsamość”³²:

Pojęcie „tożsamość” nie jest określone w przepisach cyt. ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Oznacza to, że interpretując je należy sięgnąć do wykładni językowej, która przez „tożsamość” rozumie „świadomość siebie swoich cech i własnej odrębności” (Uniwersalny Słownik Języka Polskiego pod red. S. Dubicza Warszawa 2003, s. 96; podobnie Słownik Języka Polskiego zamieszczony na portalu internetowym gazeta.pl.). Z kolei tożsamość osobista jest określana jako – bycie tym samym człowiekiem (tą samą osobą), bycie sobą, bycie tym za kogo się podajemy. Tożsamość to więcej, niż identyczność, jednakowość (Wikipedia – wolna encyklopedia). W języku polskim pojęcie „tożsamość” oznacza więc cechy, które stanowią o tym kim dana osoba jest, czym różni się od innych. Na tak rozumianą tożsamość składa się nie tylko to, kim się jest obecnie, ale także to kim się było, a nawet zamierzenia na przyszłość, wszystko to powoduje, że dana osoba różni się od innej.

Wikipedia może również posłużyć jako źródło, potwierdzające „notoryjność” danego faktu – jako faktu powszechnie znanego. Tym tropem poszła Krajowa Izba Odwoławcza ustalając, co to jest powszechnie rozumiane pod pojęciem formatu CMR, czy systemu GPS³³. Podobnie uczynił WSA w Olsztynie dokonując w sprawach celnych wykładni językowej „propanu” i „butanu”³⁴.

³⁰ Zob. uchwałę Kolegium Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu z dnia 3 grudnia 2008 r., sygn. 26/1153/2008, http://www.bip.poznan.rio.gov.pl/?p=document&action=show&id=11601&bar_id=10007 (dostęp 28.08.2011).

³¹ <http://pl.wikipedia.org/w/index.php?title=Prowizja&diff=prev&oldid=1773993> (dostęp 28.08.2011).

³² Sygn. II SA/Wa 1495/08, LEX nr 530464

³³ Zob. wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 13 kwietnia 2010 r., sygn. KIO/UZP 440/10 oraz artykuł o CMR: [http://pl.wikipedia.org/wiki/CMR_\(nawigacja\)](http://pl.wikipedia.org/wiki/CMR_(nawigacja)) (dostęp 28.08.2011).

³⁴ Zob. wyroki WSA w Olsztynie w sprawach I SA/OI 150/09; I SA/OI 151/09; I SA/OI 234/08; I SA/OI 355/08; I SA/OI 369/08; I SA/OI 357/08; I SA/OI 354/08; I SA/OI 371/08; I SA/OI 314/08; I SA/OI 356/08; I SA/OI 311/08; I SA/OI 312/08; I SA/OI 310/08; I SA/OI 249/08; I SA/OI 246/08; I SA/OI 258/08; I SA/OI 194/08; I

Ponadto Krajowa Izba Odwoławcza w wyroku z 13 czerwca 2008 r.³⁵ potraktowała niemiecką Wikipedię jako pomocnicze źródło dowodowe, zaraz po stronie internetowej producenta – Schiebel Elektronische Geräte³⁶.

Oczywiste wydaje się, iż wykładnia językowa oparta na Wikipedii nie może zastępować ani wyprzedzać wykładni dokonywanej w oparciu o definicje legalne. Tak też stwierdził WSA we Wrocławiu, krytykując stanowisko prezydenta miasta i wojewody³⁷. Jeśli więc dane pojęcie jest zdefiniowane w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, to jego treść nie powinna być definiowana za pomocą Wikipedii.

Warto też podać, w jakich sprawach Wikipedia pojawiła się w uzasadnieniach Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Kielcach. W sprawie I SA/Ke 468/10 o uprawnieniach kombatanckich strona sięgała do Wikipedii poszukując informacji historycznych na temat obozu dla robotników przymusowych w Niemczech. Zaś w dwóch bliźniaczych sprawach z zakresu nadzoru nad samorządem terytorialnym (II SA/Ke 68/10, II SA/Ke 34/09) sąd sięgnął do Wikipedii dokonując wykładni językowej słowa „symbol”. W obu przypadkach chodziło o dopuszczalność uchwalenia wzoru sztandaru przez organy samorządu terytorialnego z terenu województwa świętokrzyskiego (m.in. Rady Powiatu Starachowickiego) bez wymaganej opinii ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

Sposób korzystania z Wikipedii przez strony, organy administracji publicznej i sądy jest ambiwalentny. W przypadku, gdy organ powołuje się na Wikipedię szukając informacji specjalistycznych, to takie postępowanie jest krytykowane przez stronę³⁸. Natomiast, gdy strona czerpie z niej wiadomości, to jest to kategorycznie i bez merytorycznego uzasadnienia odrzucane przez organ bądź sąd³⁹.

Nie ma także utrwalonego sposobu korzystania z Wikipedii przez sądy. Przeciwnie NSA w czterech praktycznie identycznych wyrokach z 17 grudnia 2009 roku dopuścił Wikipedię jako źródło informacji specjalistycznej dla organu administracji publicznej i sądu administracyjnego⁴⁰. Ponadto NSA orzeczeniem z 18 lipca 2008 roku podtrzymał wyrok

SA/OI 215/08; I SA/OI 243/08; I SA/OI 183/08; I SA/OI 220/08; I SA/OI 254/08 oraz I SA/OI 184/08.

³⁵ Zob. wyrok Krajowej Izby Odwoławczej z dnia 13 czerwca 2008 r., sygn. KIO/UZP 531/08.

³⁶ http://de.wikipedia.org/wiki/Schiebel_Elektronische_Geräte (dostęp 28.08.2011).

³⁷ Zob. wyrok WSA we Wrocławiu z 2009-05-29 (II SA/Wr 56/09).

³⁸ Zob. wyrok WSA w Gdańsku z 2010-06-10, sygn. I SA/Gd 143/10 oraz szereg bliźniaczych spraw I GSK 1025/08, I GSK 1026/08, I GSK 1053/08, I GSK 1030/08 oraz I GSK 1027/08.

³⁹ Zob. wyrok WSA w Warszawie z 2009-12-14, sygn. VI SA/Wa 1859/09, LEX nr 582242.

⁴⁰ Zob. wyroki NSA I GSK 1025/08; I GSK 1026/08; I GSK 1053/08; I GSK 1030/08.

WSA w Bydgoszczy z 30 października 2007 roku, w którym to WSA wykorzystał Wikipedię przy wykładni językowej słowa „sieć”⁴¹.

Podsumowanie

Podsumowując, na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych nad wykorzystaniem internetowej encyklopedii Wikipedia można stwierdzić, iż:

- Wikipedia pojawia się uzasadnieniach orzeczeń sądów polskich i innych instytucji sądowych,
- jest wykorzystywana jako źródło przy wykładni językowej; źródło informacji specjalistycznych (technicznych i innych), historycznych oraz geograficznych; jak również źródło dowodowe,
- znajduje zastosowanie przede wszystkim w sprawach celnych, podatkowych, administracyjnych, z zakresu zamówień publicznych, budowlanych i patentowych,
- strony, organy administracji publicznej i sądy korzystają bezpośrednio z Wikipedii,
- organy administracji publicznej wykorzystują Wikipedię wydając decyzje administracyjne, kształtując tym samym prawa i obowiązki obywateli,
- szczególnie sądy administracyjne akceptują wykorzystywanie Wikipedii przez organy podatkowe i celne,
- korzystanie z Wiki utrwała się w orzecznictwie sądów polskich, zwłaszcza Naczelnego Sądu Administracyjnego,
- działania sądów polskich są analogiczne do działalności orzeczniczej Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

Autorzy (którzy są aktywnymi wikipedystami) są zdania, że Wikipedia może być pomocniczym źródłem dowodowym dla strony, jednakże nie powinna stanowić podstawy do wydania normy indywidualnej (decyzji administracyjnej, orzeczenia sądowego). Dostrzegają też problem nieznamomości mechanizmów Wikipedii wśród organów ochrony prawnej, co prowadzi do bezkrytycznego przyjmowania treści opublikowanych na Wikipedii albo do bezpodstawnego odrzucania Wikipedii jako źródła.

Ponadto na Wikipedii – projekcie ogólnoswiatowym – umieszczane są pojęcia prawnicze, których treść może nie pokrywać się z używanym w ustawodawstwie polskim, ale odzwierciedlać rozumienie inne niż przyjęte w kontynentalnym systemie prawa. Trudno

⁴¹ Zob. wyrok NSA o sygn. I OSK 235/08 oraz wyrok WSA o sygn. II SA/Bd 773/07.

byłoby na przykład dokonać wykładni językowej wyrażenia „kolizja drogowa”⁴², korzystając z polskojęzycznej Wikipedii.

Otwartym należy pozostawić pytanie o skalę zjawiska wykorzystywania Wikipedii przez organy administracji publicznej i wymiaru sprawiedliwości. Skoro bowiem Wikipedia została wymieniona bezpośrednio w aż tylu orzeczeniach, to można sobie zadać pytanie, w ilu orzeczeniach i decyzjach administracyjnych użyto jej pośrednio; a ponadto ile orzeczeń znajduje się w obrocie prawnym, których nie wychwyciły przebadane przez autorów bazy. Rodzi się więc pytanie, czy Wikipedia nie stanie się usankcjonowanym poprzez praktykę sądową źródłem przy tworzeniu nowych norm indywidualnych. Ponadto, czy nie znajdzie też zastosowania przy konstruowaniu norm generalnych.

Bibliografia

1. Chauvin T., Stawecki T., Winczorek P., *Wstęp do prawoznawstwa*, CH Beck, Warszawa 2009.
2. Groszyk H., Pieniążek A., Seidler G.L., *Wprowadzenie do nauki o państwie i prawie*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2008.
3. K. Hoff, *Zulässigkeit des Einstellens von Beiträgen über Arzneimittel bei Wikipedia und diesbezügliche Überwachungspflichten und Lösungsansprüche pharmazeutischer Unternehmen*, "Pharma Recht", nr 2, 2010 <http://www.beck.de/cms/main?toc=PharmR.50&docid=299544>
4. *Rozporządzenie Komisji (UE) NR 821/2010 z dnia 17 września 2010 r. w sprawie wykonania rozporządzenia (WE) nr 808/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady dotyczącego statystyk Wspólnoty w sprawie społeczeństwa informacyjnego*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L rok 2010 nr 246 poz. 1.
5. *Rozporządzenie wykonawcze Rady (UE) NR 452/2011 z dnia 6 maja 2011 r. nakładające ostateczne cło antysubsydyjne na przywóz cienkiego papieru powleczonego pochodzącego z Chińskiej Republiki Ludowej*, Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, L rok 2011 nr 128 poz. 18.

STRESZCZENIE

Autorzy artykułu poddali analizie wykorzystanie Wikipedii w uzasadnieniach orzeczeń sądów polskich i innych instytucji sądowych, a ściślej występowanie słowa

⁴² http://pl.wikipedia.org/wiki/Kolizja_drogowa (dostęp 29.08.2011).

„Wikipedia” w uzasadnieniach orzeczeń sądowych w określonym kontekście. Korzystano z baz danych i serwisów prawniczych Infor-Lex-Administracja, Lex Omega, bazy orzeczeń Naczelnego Sądu Administracyjnego i Krajowej Izby Odwoławczej oraz bazy Eur-Lex. Wzięto pod uwagę orzeczenia ETS, sądów administracyjnych (NSA i sądów wojewódzkich), Krajowej Izby Odwoławczej i Regionalnej Izby Obrachunkowej w Poznaniu. Autorzy przeprowadzili dokładne badania statystyczne, dzięki którym znaleźli 223 orzeczenia, w tym 200 orzeczeń sądów administracyjnych (w tym 13 NSA), 15 Krajowej Izby Odwoławczej. Spośród sądów administracyjnych najczęściej spraw toczyło się przed WSA w Gliwicach (81), Warszawie (42) i Olsztynie (29). Dotyczyło to spraw celnych (127), podatkowych (25) i innych. Autorzy udowodnili więc, iż Wikipedia była wykorzystywana przez strony, organy administracji publicznej i sądy jako środek wykładni językowej, źródło informacji specjalistycznej oraz źródło dowodowe.

SUMMARY

The authors analyzed the use of Wikipedia in justifications of decisions of Polish courts and other judicial institutions, specifically the presence of the word "Wikipedia" in justifications of judgments in a specific context. Used the databases and legal services Infor-Lex-Administracja, Lex Omega, the database of decisions of the Supreme Administrative Court of Poland and the National Appeal Chamber, and Eur-Lex database. The authors taken into account the Court of Justice of the European Union, the administrative courts (Supreme Administrative Court of Poland and provincial courts), the National Appeal Chamber and the Regional Chamber of Audit in Poznan. The authors conducted a detailed statistical study, by which they found 223 decisions, including 200 decisions of administrative courts (including 13 NSA), 15 the National Appeal Chamber. Among the many matters of administrative courts were pending before the Administrative Court in Gliwice (81), Warsaw (42) and Olsztyn (29). This was on customs (127), taxes (25) and others. The authors thus demonstrated that Wikipedia was used by the parties, public administrations and courts as a literal interpretation, the source of specialized information and a source of evidence.